

STRESZCZENIE

Celem niniejszej dysertacji, zatytułowanej *Etos w polityce. Studium teologiczno-moralne dzieł św. Katarzyny ze Sieny*, było określenie głównych założeń etosu w polityce według średniowiecznej Mistyczki oraz próba zbadania, czy i na ile, jej myśl jest obecna i aktualna we współczesnym dyskursie etyczno-politycznym.

Badaniu poddano szeroki materiał, który stanowiły głównie jej *Listy* i to w części nieprzetłumaczonej do tej pory na język polski. Analizie poddane zostały również *Modlitwy*, jak i *Dialog o Bożej Opatrzności czyli Księga Boskiej Nauki*. W pracy posłużono się metodą analizy i krytyki źródeł, metodą porównawczą oraz metodą syntezy. Umożliwiły one wskazanie oryginalności myśli i poglądów Świętej, wyodrębnienie zasadniczych postulatów etosu w polityce oraz określenie aktualności i użyteczności koncepcji etycznej Katarzyny w stosunku do istniejącej wiedzy i praktyki.

Dysertacja składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym z nich wyjaśniono podstawowe pojęcia z zakresu polityki i etyki w perspektywie politologicznej, filozoficznej i teologicznej. Posłużyło to do pełniejszego odkrywania propozycji Sienenki i zrozumienia aktualności jej konceptu w świecie współczesnej polityki. Za punkt wyjścia przyjęto dwie domeny – osobową i wspólnotową.

W rozdziale II przedstawiono kontekst historyczny, w jakim poruszała się Mistyczka ze Sieny. Omówiono go w odniesieniu do sporu Cesarstwa i papieżstwa, ze szczególnym uwzględnieniem niewoli awiniońskiej, jak również uwarunkowania społeczno-ustrojowe włoskich, średniowiecznych miast-republik. Na tym tle przedstawiono środowisko rodzinne św. Katarzyny i jej życiorys, jednak został on ujęty

w perspektywie działalności społeczno-politycznej, ze szczególnym uwzględnieniem jej misji dla Kościoła, dla poszczególnych miast-republik i całej Italii.

Rozdział III to szczegółowa analiza dorobku Świętej pod kątem odszukania właściwej dla niej koncepcji etosu w polityce. Zaprezentowano pojęcia i leksykę, charakterystyczną dla sposobu wypowiedzi Katarzyny w obszarze polityki i moralności. Wyjaśniono, w jaki sposób rozumiała politykę, władzę i moralność, jakie dostrzegała między nimi zależności. Omówiono zasady etyczne w działalności polityka w wymiarze osobowym, z uwzględnieniem postawy wewnętrznej i postawy polityka, jego osobistych przymiotów oraz znaczenia Nauki o Moście i symbolu *vigne* dla jego formacji. Na uwagę zasługują cztery elementy, stanowiące komponenty osobistych przymiotów człowieka związanego z władzą, a są nimi model władcy doskonałego, etyka cnót według Świętej, wewnętrzna cela jako immanentne źródło życia moralnego oraz sprawiedliwość, jako konstytutywny komponent etosu w polityce. W dalszej części tego rozdziału zaprezentowano wymiar wspólnotowy etycznych zasad życia politycznego. Zwrócono uwagę na dobro wspólne, na wartości i normy w życiu społecznym. Szczególne znaczenia ma, charakterystyczna dla Świętej, koncepcja władzy jako *città prostata* – władzy użyczonej, wypożyczonej. Jest to jedna z naczelných wytycznych dla etosu w polityce według Mistyczki. Ważne miejsce w prezentacji jej poglądów zajmuje zdefiniowanie dysfunkcji działalności politycznej. Ukazano je w czterech obszarach: *amore proprio*, jako zagrożenie dla etosu w polityce, *timore servile* i jego destruktywny charakter w działalności politycznej, oddziaływanie opinii publicznej oraz ujęcie władzy jako formy samozabezpieczenia.

Czwarty rozdział to próba poszukiwania tego, co ponadczasowe i wspólne dla stanowiska św. Katarzyny i współczesnych konceptów etyczno-politycznych. Dokonano systematyzacji myśli Mistyczki w zakresie etosu w polityce oraz syntezy jej projektu, formułując najważniejsze wnioski. Następnie przeprowadzono próbę konfrontacji jej postulatów z konceptami powstałymi na przestrzeni historii. Ze względu na ograniczone możliwości, przyjęto dwa projekty – utylitaryzm i liberalizm. Następnie zestawiono propozycję Sienenki z niektórymi współczesnymi kodeksami etycznymi w Polsce i w Unii Europejskiej. Na zakończenie poczyniono próbę poszukania punktów stykowych przesłania Świętej i współczesnego świata polityki w zakresie postaw moralnych.

W końcowej części pracy znajduje się 13 aneksów. Pierwszy z nich to *Alfabetyczny wykaz adresatów listów*, opracowany w celu usystematyzowania listów, które zostały przetłumaczone względem pozostałego materiału badawczego, czyli tych listów, które pozostają w j. włoskim. Było to konieczne do prowadzenia analiz. Kolejne cztery to przykładowe kodeksy etyczne, lub ich fragmenty, które posłużyły do analizy porównawczej w rozdziale IV. Na szczególną uwagę zasługują teksty dokumentów Kościoła, przemówień i homilii i listów kolejnych papieży, dotyczących św. Katarzyny, a nie tłumaczonych dotąd na język polski. Autor pracy dokonał przekładu tekstów z języka włoskiego. Całość pracy zamyka wykaz źródeł.

Szczecin, 31 08. 2021

Ewa Gmerek